[2018] 1 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 482

ਕਲਾਵਤੀ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ। ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2244)

16 ਫਰਵਰੀ, 2018

[ਮਦਨ ਬੀ ਲੋਕੁਰ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ - ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਵਿਕਰੇਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਵਿਕਰੇਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਚੁਕਵੇਂ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ 'ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਬਕਾਇਆ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਕਾਇਆ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਸਨ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਉਸਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਨਹੀਂ - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ - ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

1.1.ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਕਲਾਵਤੀ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਉਸਦੀ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਬੈਂਕ ਬੈਲੇਂਸ ਨੇ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੋਵੇਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 21][489- ਡੀ-ਈ]

1.2 ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭਾਵ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 22][489- ਐੱਫ]

1.3 ਵੇਚਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਵਿਕਰੇਤਾ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਗੇ। "ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ" ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੌਣ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ "ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ" ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ" ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪਾਈ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 260-UC ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਾਣਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ ਦੀ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 23, 24][489- ਜੀ-ਐੱਚ; 490-ਬੀ-ਸੀ]

1.4 ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25][490- ਡੀ]

ਪਰਮ ਪਵਿੱਤਰ ਆਚਾਰੀਆ ਸਵਾਮੀ ਗਣੇਸ਼ ਦਾਸਜੀ ਬਨਾਮ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਥਾਪਰ (1996) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 526: [1996] 2 ਸਪੁਰਦਗੀ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 111; ਆਈ.ਐਸ. ਸਿਕੰਦਰ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਸੁਬਰਾਮਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ (2013) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 27: [2013] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 24 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

[1996] 2 ਪੂਰਕ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 111 ਪੈਰਾ 19 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

[2013] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 24 ਪੈਰਾ 20 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2244.

ਆਰ.ਐਫ.ਏ. ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 10.12.2013 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। 2004 ਦਾ ਨੰਬਰ 521.

ਰਾਕੇਸ਼ ਖੰਨਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਡਾ. ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਦਲਾਲ, ਐਸ. ਰੋਹਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਵਰੂਪ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਸੁਮਿਤ ਬਾਂਸਲ, ਅਤੀਵ ਮਾਥੁਰ, ਰਿਤੇਸ਼ ਖੱਤਰੀ, ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਪੰਕਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਜਵਾਬਦੇਹਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੈਡਮ ਬੀ. ਲੋਕੁਰ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. "ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸੌਖ" ਅਤੇ "ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ" ਦੋ ਨਵੇਂ ਬੁਜ਼ਵਰਡ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਵੀ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੌਖ ਲਈ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਸਵੈ-ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਸ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਕੇਸ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ 29 ਮਈ, 1986 ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਦਈ (ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 1987 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1193 ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਖਾਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 2001 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 642 ਵਜੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਇੱਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ 31 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਧਿਰਾਂ 1986 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ (ਜਾਂ ਹੋਰ) ਲਈ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਚੰਗਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਕਲਾਵਤੀ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ
[ਮੈਦਨ ਬੀ. ਲੋਕੁਰ, ਜੇ.]

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਕਲਾਵਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ) 10 ਦਸੰਬਰ, 2013 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 2004 ਦੇ ਆਰ.ਐਫ.ਏ. ਨੰ. 521 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ।

5. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ (ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ) ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ 29 ਮਈ, 1986 ਨੂੰ ਆਇਤਕਾਰ ਨੰਬਰ 81, ਕਿਲਾ ਨੰਬਰ 21/1 (1-2), 22/1 (4-5), 19/2 (4-0), 19/1 (0-12), 20/2 (1-2) ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਮਹਿਰੌਲੀ, ਤਹਿਸੀਲ ਮਹਿਰੌਲੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਕਲਾਵਤੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕੀ/ਭੂਮੀਦਾਰੀ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 (ਬਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਦੀ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕੀ/ਭੂਮੀਦਾਰੀ ਅਧੀਨ ਸੀ।

6. ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ 1,32,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਸੀ। ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਜੋਂ 30,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਰਸੀਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

7. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ 'ਨੋ ਇਤਰਾਜ਼ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸਨ - ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਵੀ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 16 ਮਈ, 1987 ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ।

8. ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1193 ਆਫ਼ 1987 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 642 ਆਫ਼ 2001 ਵਜੋਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 29 ਮਈ, 1986 ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਸੀ। ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ XXXIX ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਬਕਾਇਆ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ।

9. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ 1995 ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 5, 6 ਅਤੇ 7 ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਮੁੱਦਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 1,32,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਅਤੇ ਭਰਮਪੂਰਨ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਖੁਦ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲ ਵਿਚਾਰ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

11. ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਈ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਮੁੱਦਈ (ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ) ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ XXXIX ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ - ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੇਚਣ, ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ, ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚਾਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਕਾਇਆ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਨੇ - ਇਸਨੂੰ 1995 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 5, 6 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

12. ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1994 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1988-89 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 52,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੁਲਾਈ, 2002 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ 3.15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ,

ਕਲਾਵਤੀ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ
[ਮੈਦਨ ਬੀ. ਲੋਕੁਰ, ਜੇ.]

ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

13. ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸਨ ਜੋ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 'ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 16 ਮਈ, 1987 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਵਕੀਲ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

14. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 4 ਅਕਤੂਬਰ, 2002 ਨੂੰ ਦਰਜ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ 'ਨਿਪਟਾਰਾ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਫੰਡ ਉਪਲਬਧ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

15. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

16. ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ 29 ਮਈ, 1986 ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਖਾਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਖਾਲੀ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

17. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਪਰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

18. ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ

ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਰਜਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ।

19. ਪਰਮ ਪਵਿੱਤਰ ਆਚਾਰੀਆ ਸਵਾਮੀ ਗਣੇਸ਼ ਦਾਸਜੀ ਬਨਾਮ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਥਾਪਰ1 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕੱਢਿਆ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੁੱਦਈ ਦੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪਲਬਧ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੁਦਈ ਦੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਚਰਣ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ... ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਦਾ ਤੱਥ ਧਿਰ ਦੇ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਗੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ/ਮੁਦਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਕਦੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੋਲੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ।"

20. ਆਈ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਸਿਕੰਦਰ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਸੁਬਰਾਮਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ। 2 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡਿਕ੍ਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਉਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 45 ਅਤੇ ਪੈਰਾ 47 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

[1](1996) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 526

[2](2013) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 27

ਕਲਾਵਤੀ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ
[ਮੈਦਨ ਬੀ. ਲੋਕੁਰ, ਜੇ.]

"45.....ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਿਹਾ ਹੈ....."

"47. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੁਦਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚਾਰ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ....."

21. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਸਦੀ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਬੈਂਕ ਬਕਾਇਆ ਬਕਾਇਆ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਸੀ, ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੋਵੇਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ।

22. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕਲਾਵਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭਾਵ ਨਾਲ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸੀ।

23. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਲਾਵਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ "ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ" ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ 29 ਮਈ, 1986 ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:.

"ਕਿ ਵਿਕਰੇਤਾ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਗੇ।"

24. "ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ" ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੌਣ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ "ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ" ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ "ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ" ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 260-ਯੂ.ਸੀ. ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਾਣਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਧਾਰਾ ਦੀ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

25. ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ